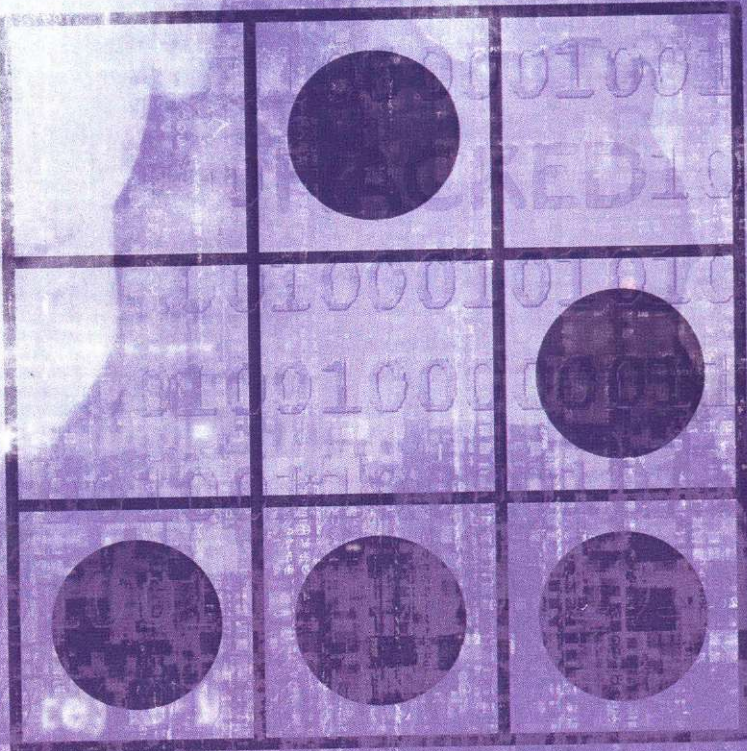

Н. АХТИРСЬКА

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
РОЗСЛІДУВАННЯ
КІБЕРЗЛОЧИНІВ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Н. АХТИРСЬКА

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
РОЗСЛІДУВАННЯ
КІБЕРЗЛОЧИНІВ**

Навчальний посібник

УДК 343.98:[351.746:007](075.8)
А 95

Рецензенти:

д-р юрид. наук, проф. Н.І. Клименко,
канд юрид. наук М.В. Гуцалюк,

Ахтирська Н. М.

А95 Актуальні проблеми розслідування кіберзлочинів : навч. посіб.
/ Н.М. Ахтирська. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 229 с.

ISBN 978-966-439-924-0

Розглянуто сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій, що створюють безпекову загрозу суспільним відносинам. Проаналізовано міжнародні зобов'язання України щодо створення механізму боротьби з кіберзлочинністю та пропозиції до чинного законодавства. Акцентовано увагу на особливостях криміналістичної характеристики кіберзлочинів та початкового етапу розслідування, збору електронних доказів та їх дослідження.

Для студентів, науковців, викладачів, практичних працівників, які цікавляться питаннями кібербезпеки.

УДК 343.98:[351.746:007](075.8)

ISBN 978-966-439-924-0

© Ахтирська Н.М., 2018

ВСТУП

Розвиток інформаційних технологій свідчить про високий рівень інтелектуального потенціалу суспільства, прагнення до удосконалення регулювання суспільних відносин, поліпшення використання наукових досліджень в повсякденному житті як то для спілкування, обміну ідеями, поглядами, творчим та інтелектуальним надбанням. Водночас, як стверджує Джаред Коен, засновник і директор наукового центру Google Ideas, Інтернет є невловимим і таким, що без упину змінюється, щосекунди стає все більшим і складнішим. Це джерело колосального добра і страхітливого зла. Інтернет – це найграндіозніший в історії експеримент, де корениться анархія. Ця нова здатність вільного самовияву та безперешкодного руху інформації створила багатий віртуальний ландшафт. Брак контролю призводить до Інтернет-шахрайства, залякування і переслідування, створюються сайти груп ненависті та форуми, де спілкуються терористи. І це тільки початок¹.

За перше десятиліття XXI століття кількість користувачів Інтернету зростає від 350 мільйонів до понад 2 мільярдів. Швидкими темпами змінюються й характеристики приладів, швидкість та потужність. Закон Мура, емпіричне правило в галузі технологій, стверджує, що чіпи процесора – маленькі монтажні плати, що утворюють кістяк будь-якого обчислювального пристрою – стають удвічі швидшими кожних вісімнадцять місяців. Це означає, що в 2025 році комп'ютер працюватиме в 64 рази швидше, ніж в 2013р. Залучення значної кількості людей до світової мережі сприятиме також збільшенню способів вчинення протиправних дій у сфері фінансів, ядерної безпеки, інформаційної безпеки, інтелектуальної власності тощо.

У 2016 році в Україні зареєстровано 865 злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, у тому числі 511 тяжких, 240 середньої тяжкості, 114 невеликої тяжкості. В 472 провадженнях особам повідомлено про підозру, по 39 досудове розслідування зупинено у зв'язку з невстановленням місця перебування

---

¹ Шмідт Е., Коен Дж. Новий цифровий світ/ Переклад з англ. Ганна Лелів. – Львів: Літопис, 2015. – С. 9.

підозрюваного; 405 направлені до суду з обвинувальним актом;
1 – з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності².

За даними Державної судової адміністрації України, у 2016 році за злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів) систем та комп'ютерних мереж (ст.ст. 361-363-1 КК України) всього було засуджено 24 особи, у тому числі за несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку – 6 осіб за ч.1 ст.361 КК України і 13 осіб за ч. 2 ст. 361 КК України; за створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут – 1 особа за ч. 1 ст. 361-1 КК України; за несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації – 1 особа за ч. 1 ст. 361-2 КК України; за несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї -1 особа за ч. 1 ст. 362 КК України і 1 особа за ч. 2 ст. 362 КК України; за перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку – 1 особа за ч. 1 ст. 363-1 КК України³.

За сім місяців 2017 року зареєстровано 2376 кримінальних правопорушень, вчинених з використанням ЕОМ, по 54 провадженнях розслідування зупинено у зв'язку з виконанням процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва⁴.

² Про роботу органів досудового розслідування. Статистична інформація за 2016р. // <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>

³ Звіт судів першої інстанції про здійснення судочинства за 2016р. // http://old.court.gov.ua/prox.press/sudova_statystyka/2016_zvit/

⁴ Про роботу органів досудового розслідування. Статистична інформація за 2017р. // <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>

Очевидно, що статистичні дані не в повній мірі відображають рівень злочинності у сфері інформаційних технологій. З огляду на це, потребують суттєвих змін нормативні акти, що регулюють відповідальність за вчинення кримінальних правопорушень з використанням комп'ютерних засобів, удосконалення процесуального законодавства щодо збору доказів, розширення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, а також підготовку кадрів для розслідування кіберзлочинів.

В Угоді про асоціацію України з Європейським Союзом визначено, що боротьба з кіберзлочинністю є елементом безпекової політики⁵, задля чого доцільно вжити низку законодавчих, організаційних, кадрових та навчальних заходів. Актуальність вказаних питань знайшла своє відображення в Стратегії національної безпеки України, відповідно до якої, зокрема, необхідно підвищити спроможність правоохоронних органів щодо розслідування кіберзлочинів; створити систему підготовки кадрів у сфері кібербезпеки; здійснювати міжнародне співробітництво у сфері забезпечення кібербезпеки⁶.

Генеральний директор Tesla Ілон Маск вважає, що розвиток технологій у галузі штучного інтелекту являє "найбільший ризик для людської цивілізації". На його переконання, уряд повинен "швидко і рішуче втрутитися" в сферу розвитку штучного інтелекту і встановити для цих досліджень жорсткіші рамки. На його думку, штучний інтелект є набагато фундаментальнішим ризиком для людства, ніж дорожні аварії, авіакатастрофи, погані ліки чи неякісна їжа.⁷

---

⁵ Угода про асоціацію України з Європейським Союзом від 27 червня 2014р. // Офіційний вісник України від 26.09.2014 р., № 75, том 1

⁶ Указ Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України" від 26.05.2015 № 287/2015р. //Офіційний вісник Президента України від 03.06.2015 р., № 13

⁷ Війна світлич розумів: Цукерберг засудив слова Маска про штучний інтелект https://gazeta.ua/articles/science/_vijna-svitlih-rozumiv-cukerberg-zasudiv-slova-maski-pro-shtuchnij-intelekt/784786